

TLM_Lausunto_SIMO_Viantie-Saukkoranta_valokuituhanke_27042026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** rakennustutkija Ylimartimo Teija**SIMO, VIANTIE – SAUKKORANTA, VALOKUIDUN RAKENTAMINEN**

Despro Engineering Oy on pyytänyt lausuntoa Tornionlaakson museolta koskien valokuituverkon rakentamista Simossa, välillä Viantie - Saukkoranta. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu päiväämätön kuituverkon yleiskartta. Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo vastaa toimialueensa rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman sekä arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntija- ja viranomaistehtävistä.

Lausuntopyynnön ja liitekarttojen mukaan suunniteltu valokuitukaapeli sijoittuu Viantienjoentien, Palohovintien, Pekkalantien, Kirkkotien, Rantaväylän ja Kuussaarentien varsille. Kaapeli on tarkoitus kaivaa tiealueelle, tien sisäluiskaan. Lisäksi alueelle rakennetaan yksi jakokaappi. Lausuntopyynnöstä ei ilmene miten teiden alitukset tehdään, eikä valokuitukaivannon syvyys tai leveys. Useimmiten teiden alitukset tehdään ilmeisesti tunkkaamalla/suuntaporaamalla. Suunnitelmakartoissa on esitetty, kummalle puolelle tietä kaapeli sijoittuu sekä jakokaapin paikka. Jakokaapin koko, tyyppi, sijoitus (maan alle vai päälle) tai ulkonäkö ei käy lausuntopyynnöstä tai kartoista ilmi.

Rakennettu kulttuuriympäristö, maisema ja kaavatilanne

Suunnittelualue sijaitsee suurimmaksi osaksi **Simon rannikon kulttuurimaisemat** –nimisellä valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella (VAMA2021). Suunnittelualue sisältyy myös **Simon maisemanhoitoalueeseen**, joka on Luonnonsuojelulain 32§ mukainen valtakunnallinen maisemanhoitoalue. Suunniteltu valokuitukaapeli risteää alueella **Pohjanmaan rantatien** kanssa. Pohjanmaan rantatien parhaiten säilyneet osuudet kuuluvat myös *valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen* (RKY2009) joukkoon. Näitä parhaiten säilyneitä osuuksia suunnittelualueen lähellä on Palokankaantie. Suunniteltu kaapeli risteää Pohjanmaan rantatien linjauksen kanssa Palohovintien alueella, joka ei kuulu parhaiten säilyneisiin osuuksiin.

Alueen valtakunnallisen merkityksen vuoksi alueelle laadituissa kaavoissa on annettu lukuisia kulttuuriympäristön ja kylämaiseman vaalimista koskevia kaavamääräyksiä: Suunnittelualue sijoittuu Länsi-Lapin maakuntakaavan (2014) ja osittain Simoniemen-Simonkylän yleiskaavan (2003), osittain Simoniemen osayleiskaavan muutoksen ja laajennuksen (2018) ja osittain Simon meren rannikon yleiskaavan (1998/2003) alueille. Alue on osoitettu kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti

Tornionlaakson museon johtaja

27.04.2026

§ 48/2026

arvokkaaksi alueeksi sekä Länsi-Lapin maakuntakaavassa (ma 8139), että Simoniemi-Simonkylä yleiskaavassa (ma ja sk-1) ja Simoniemen osayleiskaavan muutoksessa ja laajennuksessa (yleismääräys). Alueella ei ole tarkempia kaavaa.

Valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta koskevat yleiskaavamääräykset ovat seuraavat ma: *Alueen maisemalliset ominaispiirteet, merenrannikon kalastuksen, maanviljelyn ja teollisuuden synnyttämät ympäristöt tulee säilyttää. Ympäristöä tulee hoitaa niin, että sen monimuotoisuus säilyy ja korostuu.* ja yleismääräys: *Maiseman arvot tulee huomioida alueen tarkemmissa suunnitelmissa.* Pohjanmaan rantatie on maakuntakaavassa osoitettu koko linjaukseltaan *Kulttuurihistoriallisesti merkittäväksi tieksi tai reitiksi*, jonka kaavamääräyksen mukaan *Suunnittelussa on turvattava Pohjanmaan rantatien säilyneiden osien kulttuurihistoriallisesti merkittävät ominaispiirteet.*

Alueen rakennettua kulttuuriympäristöä koskee seuraavat yleiskaavamääräykset sk-1: *Alueen kyläkuvalliset ominaispiirteet, asutusryppäiden, peltojen ja raittien muodostama kulttuuriympäristö tulee säilyttää. Rakentaminen tulee sijoittaa olemassa olevaan kulttuuriympäristöön siten, että kylän perinteinen rakenne säilyy.* Parhaiten säilyneet rakennetun kulttuuriympäristön kohteet ja kokonaisuudet on osoitettu yleiskaavoissa *Kulttuurihistoriallisesti arvokkaina rakennuskohteina* (Kuussaari, Kivelä (Halonen), Uusi-Knihtilä 2 ja Oma-Uusitalo). Nämä pihapiirit on osoitettu kaavoissa myös *Arvokkaaksi kyläraitiksi ja kylämiljöökiksi, joka on pyrittävä säilyttämään*, joiden kaavamääräyksen mukaan *Rakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa alueen kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön. Uudisrakennusten tulee sopia ulkonäkönsä, sijoituksensa ja rakennustapansa puolesta olemassa olevaan pihapiiriin ja kyläkuvaan.*

Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä pihapiirejä koskevan yleiskaavamääräyksen mukaan kyseessä on *Maakunnallisesti arvokas rakennus tai pihapiiri, joka on pyrittävä säilyttämään alkuperäisessä asussaan. Purkamiseen on oltava lupa ja rakennuksia ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksissa tapahtuvat korjaus- ja muutostyöt tulee tehdä siten, että niiden rakennustaiteellinen tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. Olevia rakennuksia voidaan käyttää asuntolina/loma-asuntolina. Pihapiirin eheyttämiseksi rakennettavat uudisrakennukset on sopeutettava oleviin rakennuksiin ja pihapiirin perinteistä rakennus- ja sijoittelutapaa noudattaen. Uudisrakentamista kohteen välittömässä läheisyydessä tulee välttää. Numero viittaa rakennusinventointiraporttiin.*

Viantienjoentien ja Palohovintien varsilla, jonne yleiskaava-alue ei ulotu, on muutamia vastaavia kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita (mm. Palohovi, Viantien koulu, Pekkala, Tuomela-Miettunen).

Kuussaarentie on osoitettu yleiskaavassa *Historialliseksi raitiksi, museotieksi/yhdystieksi*, jonka kaavamääräyksen mukaan *Tienlinjaus ja leveys on säilytettävä perinteisessä muodossaan.* Kylämaiseman kannalta tärkeinä pidetyt kiviaidat on myös osoitettu yleiskaavassa: *Kiviaita. Vanhat kiviaidat on pyrittävä säilyttämään ja kunnostamaan.* Säilytettäväksi osoitettuja aitoja on suunnittelualueen teiden varsilla muun muassa Kirkkotien ja

Tornionlaakson museon johtaja

27.04.2026

§ 48/2026

Kuussaarentie varrella sekä Oma-Uusitalon läheisyydessä. Kiviaidat ovat Simonkylän ja Simoniemen kylä- ja raittimaisemien erityispiirre. Osa aidoista on ladottu kylmämuurauksena ja osa on heikommin erottuvia matalia ja pitkänomaisia pyöreälakisia kivilatomuksia.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Suunnitellun valokuituverkon reitin läheisyydessä ei Viantie-Saukkoranta-reitillä sijaitse tunnettuja muinaismuistolain (295/1963) suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Lähin kiinteä muinaisjäännös on Kuussaarentieltä noin 850 metriä etelään sijaitseva **Simoniemen kirkko** (*tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000042862*). Lisäksi alueella kulkee **Pohjanmaan rantatie**, jossa on osia, jotka on määritelty muinaisjäännöskohteeksi tai muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Lähin vastaava osuus on noin 7 kilometrin päässä Simonkylässä Parpalan kohdalla sijaitseva **Vanha Rantatie** (*tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000021285*) joka on muinaismuistolain (295/1963) suojelema kiinteä muinaisjäännös. Kyseinen valokuituhanke kuitenkin vain risteää vanhan rantatien kanssa eikä yllä Parpalaan saakka.

Tornionlaakson museo haluaa muistuttaa, että kaikissa työvaiheissa tulee kuitenkin huomioida muinaismuistolain (295/1963) 14 §:n mukaisesti, jos maata kaivettaessa tai muuta työtä suorittaessa tavataan kiinteä muinaisjäännös, jota aikaisemmin ei ole tunnettu, on työ kohteen luona keskeytettävä välittömästi ja löydöstä on viipymättä tehtävä ilmoitus joko Museovirastolle tai alueellisen vastuumuseon (Tornionlaakson museo) arkeologille. Tarvittaessa on haettava MLL 11 § mukaisesti kajoamislupaa Museovirastolta. Niin ikään muinaismuistolain 16 §:n mukaisesti, jos alueelta löydetään muinaisesineeksi epäilty esine, tai sellaisen katkelma, on kaivuu paikalla lopetettava välittömästi ja otettava yhteys joko Museovirastoon tai alueellisen vastuumuseon arkeologisiin.

Valokuituhanke ja rakennettu kulttuuriympäristö

Suunnittelualueen valtakunnallisesta merkityksestä sekä maiseman että rakennetun kulttuuriympäristön osalta valokuitukaivannon sijoittamiseen ja käytännön työn toteuttamiseen tulee kiinnittää erityistä huomioita. Tornionlaakson museo ohjeistaa työn jatkosuunnittelun osalta seuraavaa:

Reittisuunnitelmakarttojen perusteella kaapeli risteää yleiskaavassa säilytettäväksi osoitettujen **kiviattojen** kanssa tai sijoittuu lähelle niitä Kirkkotien ja Kuussaarentien risteyksen ympäristössä, jossa kiviattoja on molemmin puolin teitä ja pihateitä. Kyseiset kiviaidat/aidanteet ovat matalia ja sijoittuvat pienipiirteisessä tiemaisemassa metrin tai muutama metrin päähän matalan tienojan ulkoreunasta. Kiviaidat tulee huomioida maastossa ja attojen kohdalla kaapelikaivantojen auraukset tulee sijoittaa ja toteuttaa siten, että kiviaidat eivät vahingoitu, eikä taloihin tienvarresta johtavia kaapeleita tule aurata kivilatomusten läpi.

Suunnittelualueelle tyypillisestä pienipiirteisestä teialueesta ja perinteisestä rakentamistavasta johtuen sekä asuinrakennuksia, että pihapiirien ulkorakennuksia ja esimerkiksi aittoja ja entisiä kaupparakennuksia on hyvin lähellä tietä tai jopa teialueella. Kaapeleiden aurauksia ei tule ulottaa 1,5–2,0 metriä lähemmäs rakennuksia. Liian lähelle ulotetut kaivannot heikentävät maan tiiviyyttä ja voivat liikenteen aiheuttaman tärinän vuoksi johtaa perustuskivien

Tornionlaakson museon johtaja27.04.2026§ 48/2026

liikkumiseen ja siten aiheuttaa vaurioita perustuksille ja rakennuksille. Viantie – Saukkoranta suunnitelmassa kaivanto näyttäisi pääosin sijoittuvan tien toiselle puolelle tai muutoin riittävän etäälle rakennuksista.

Tien varrella on myös joitakin maisemallisesti tärkeitä ja/tai kookkaita puita, jotka tulee huomioida kaivantoja suunniteltaessa. Puiden säilymisedellytyksiä ei tule vaarantaa katkomalla juuria. Tieympäristön ja -maiseman osalta on myös tärkeää, että alueelle tyypillinen paikallinen kasvillisuus säilyy. Tämän vuoksi kaivantojen mahdolliseen maisemointiin ei saa tuoda maa-aineksia muualta tai kylvää muualta tuotuja siemeniä.

Muita huomioita valokuituhankkeisiin liittyen

Lausuntopyyntö on hyvin pelkistetty. Lausuntopyynnöstä ja sen liitteenä olevista suunnitelmista ei ilmene liittykö valokuidun rakentamiseen muita maanpäällisiä rakenteita kuin yksi jakokaappi. Jakokaapin kokoa tai ulkonäköä ei eritellä. Jakokaappi on osoitettu sijoitettavaksi Kirkkotien ja Rantaväylän risteykseen jokseenkin avoimelle paikalle. Kaapin tarkempaa sijoittelua suunniteltaessa tulisi se pyrkiä sijoittamaan mahdollisimman lähelle risteystä, jossa on jo muun muassa postilaatikkoteline, liikennemerkkejä ja valopylväitä, jolloin rakennelmat eivät levittäydy avoimelle pelto/niittyalueelle. Jakokaappien värityksen olisi syytä olla sama (mattapintainen vihreä), kuin alueella jo olevien sähköverkon jakokaappien, jotta vältetään jälleen uuden erilaisen elementin tuomisesta kylämaisemaan.

Lausuntopyynnöstä ei myöskään ilmene valokuitukaapelin kaivannon leveys ja syvyys eikä tien alittamisen tapa, minkä vuoksi museon on hankala arvioida sen vaikutusta kulttuuriperintöön.

Vastaisuudessa lausuntopyyntöihin tulee liittää työkartan lisäksi selostus, jossa valokuitukaivannon tekotapa, leveys, syvyys, sekä tien alittamisen tapa käyvät selkeästi ilmi. Samoin selostukseen on kirjattava selkeästi, liittykö kaapeliin muita, mahdollisesti maanpäällisiä rakenteita ja jos, niin minkä kokoisia ja näköisiä ja miten ne sijoittuvat suhteessa kaivantoon. Näin vältetään epäselvyyksistä mahdollisesti aiheutuva jatkoselvitysten sekä uusien lausuntojen tarve.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut arkeologisen kulttuuriperinnön osalta arkeologi Hanna Puolakka.

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Despro Engineering Oy, Joanne Hoikka
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto
Lapin elinvoimakeskus
Simon kunta